

TÄLTTANTEN 2.0

Dennis Dahlqvist

Varför är cheferna på Sveriges viktigaste designinstitutioner ett gäng inkompetenta tälttanter¹? Den här artikeln liknar mest av allt en roast av Magnus Betnér på Berns. Vilket är rätt självklart eftersom cheferna på Arkitekturmuseet, Röhsska Museet och Svensk Form är ett stort skämt. Man skulle lätt kunna skratta ihjäl sig – om inte skämtet i fråga var helt och hållet på skattebetalarnas bekostnad.

När Lena Rahoult kom till Arkitekturmuseet 2009 lovade hon ”ett utökat samarbete med Moderna Museet, mer visuellt spännande utställningar och en verksamhet som lockar fler än de redan frälsta”. Tre löften som hon har brutit med bredast möjliga marginal. Istället för fler samarbeten med MoM har kommunikationen mellan de två institutionerna helt brutit samman.

Situationen har under den senaste tiden eskalerat till den milda grad att man kan tala om fullskaligt skyttegravsrig. Arkitekturmuseet ska snart öppna en egen ingång för att slippa den gemensamma kassan. Redan tidigare i år hoppade man av bokhandeln som alltid varit en gemensam angelägenhet. Och nyligen tackade man nej till MoM:s inbjudan att samarbeta kring en utställning om Le Corbusier.

Rahoult har också bottenrekordet när det gäller visuellt intetsägande utställningar med *Radikal Design: Environments and Counter Environments* som öppnade 2011. Och handlade om den viktigaste designutställningen under efterkrigstiden: *Italy, The New Domestic Landscape* på Museum of Modern Art i New York 1972.

En milstolpe som man med några enkla handgrepp lyckades förvandla till ett okulärt sömnpiller genom att inte visa några av de hundratals saker som gjort utställningen legendarisk. Man gjorde med andra ord en utställning om en utställning där man reducerat bort alla saker på den ursprungliga utställningen.

I våras öppnade Arkitekturmuseet ”Livsmedel” som ska stå fram till januari nästa år. Utställningen är Radikal Designs raka motsats – ett slags flashigt, visuellt spektakel med minsta möjliga substans. Det ser ut som ungefär som om en reklambyrå förvandlat museet till en reduktionistisk livsmedelsaffär.

Hur än Rahoult än vänder sig så verkar hon få ändan bak – vilket inte är konstigt eftersom hon saknar de nödvändiga kunskaperna för sitt jobb. I samband med att hon tillträdde medgav Rahoult att hon ”inte hade några djupare teoretiska kunskaper i arkitektur och formgivning” (SvD 19/12 -08). Redan här borde någon dragit i handbromsen – men istället menade kulturministern Lena Adelsohn Liljeroth att Rahoult med sin ”breda erfarenhet” passade mycket bra för Arkitekturmuseet och det nya vidare uppdraget.

Innan Rahoult kom till museet var hon chef på Designarkivet i Pukeberg (2005-08). En liten kåk mitt ute i den småländska skogen med två fast anställda där man i huvudsak arbetade med att digitalisera arkivets ritningar för framtida forskning. Men frågan är om hon ens borde fått det jobbet – den som inte har några ”djupare teoretiska kunskaper” i ämnet vet väl knappast vad forskning är.

Rahoults främsta merit är nog hennes eget arbete som designer. Hon kan i bästa fall beskrivas som en tredje klassens textilformgivare – hennes största framgång är en kollektion randiga tyger hon designat åt Klässbols linneväveri vilka blev belönade med Utmärkt Svensk (nymodernistisk) Form 1992.

Den som vill besöka hennes företag Lena Rahoult Design – för att själv bedöma hennes kompetens –

¹ I en legendarisk krönika i tidskriften Bibel (1998-2000) myntade Annina Rabe begreppet ”tälttant” som beskrivning på en typisk kulturtant, med allt vad det kan tänkas inbegripa.

1. TED HESSELBOM, FOTO: JULIA PERSSON/GT

2. LENA RAHOULT, FOTO: MATTI ÖSTLING

3. EVA KUMLIN, FOTO: SVENSK FORM

4. BITTE NYGREN, FOTO: CATHARINA BIESÈRT

kan fortfarande göra det. Adressen är Sankta Toras väg 28 i Torekov. Vad kan då kulturministern menat med "breda erfarenhet"? Kan hon möjligen ha syftat på hennes tid som i Paris (1976-87) då hon bland annat jobbade som mannekäng?

För trots sin "breda erfarenhet" hamnade Rahoult snart i blåsväder. Redan hösten 2009 rapporterade Svenska Dagbladet att museet struntade i lagen om offentlig upphandling – vilket också renderade skarp kritik från Riksrevisionsverket när man granskade museet under 2010.

Strax efter att Rahoult tillträtt lämnade också flera medarbetare museet. En uppföljande undersökning av företagshälsovården Betania visade också "på dålig psykisk och social arbetsmiljö". En tidigare anställd (PR-chef) som fått sparken i samband med sin mammaledighet stämde till och med museet eftersom hon blivit uppsagd på felaktiga grunder.

Det senaste dråpslaget för Rahoult var kulturdepartementets promemoria *Översyn av form och designområdet – att synliggöra och skapa insikt* som kom i september; där författarna kritiserade museet för "bristande förståelse och tolkning av uppdraget". Rahoult har helt enkelt inte förstått vad man ska göra. Värre än så kan det ju knappast bli. Det är ju hon som ska tolka uppdraget för att sen förvandla det till en vision vilken medarbetarna ska jobba utifrån.

Men Arkitekturmuseets förfall började långt tidigare. Innan Rahoult var Bitte Nygren chef i nio år. En period som Ola Andersson karaktäriserade som "den dystra epoken" i Svenska Dagbladet (19/12 -08). Inte så konstigt eftersom Nygrens tidigare varit chef för Form/design center i Malmö vilket i sina bästa stunder liknade en välsorterad souvenirshop på ett riktigt designmuseum.

En av de sämsta – i en lång rad av katastrofut-

ställningar – som Nygren har på sitt samvete var en utställning om Oscar Niemeyer 2000 curerad av Ted Hesselbom. En slarvigt formgiven och totalt innehållslös fotoutställning vilken bäst kan beskrivas som en rad uppblåsta, illa hängda semesterbilder.

Sju år senare blev Hesselbom chef på Röhsska museet. Även denna chefsutnämning är något av ett mysterium – eftersom hans främsta merit var den egna reklambyrå Hesselboms universum. Han satt också i styrelsen för Formmuseets vänner – en ideell förening som bildades 1989 för att driva frågan om ett formmuseum i Stockholm. Ett arbete som inte varit särskilt framgångsrikt trots att föreningen beskyddats av prinsessan Christina.

Hesselboms tid som chef för Röhsska kan lätt beskrivas som svenskt rekord i klavertramp. Det började med att han kallade en anställd för fitta och fortsatte sedan med en lång rad skandaler som borde ha renderat honom sparken flera gånger om. Han sålde sina egna arkivskåp till museet via sin pojkväsns företag Planetarisk Vision. Och lät ett spritföretag han själv var PR-ansvarig för marknadsföra sin produkt på museet.

Hesselbom har även använt stora belopp ur Röhsskas stiftelser – som är öronmärkta för forskning och inköp till samlingarna – till bland annat bensin, sopsäckar och tejp. Kreativiteten när det gäller att tänja på stadgarna och tolka vad som menas med inköp till samlingar har varit i det närmaste gränslös – det värsta exemplet är naturligtvis när han köpte in en massagestov.

ÖVER: UR ARKITEKTURMUSEET:S JUBILEUMSUTSTÄLLNING "LIVSMEDEL" 2012, FOTO: EMMA FREDRIKSSON
UNDER: UR UTSTÄLLNINGEN "RADIKAL DESIGN" 2011, FOTO: MATTI ÖSTLING

Även föreningen Svensk Form är också en skugga av sitt fornstora jag. Under Ewa Kumlins ledning har föreningen i det närmaste utplånat sig själv. På hemsidan står det att Svensk Form är en ideell förening med ett uppdrag från regeringen att främja svensk design såväl nationellt som internationellt.

Det mest påtagliga resultatet av föreningens arbete är dock deras månatliga PechaKucha-kvällar på Berns där ett tiotal formgivare får visa bilder i 6 minuter och 40 sekunder var. Man anordnar också tävlingen Ung Svensk Form – men trots att föreningen har stadsbidrag måste man betala en rejäl anmälningsavgift för att ställa upp. Kumlin har också en blogg som heter Fru-Form: ”Men ändå, bara stiga ur sängen, dra på sig nått skönt och promenera med hunden i höstrugget...”

2012 fick Svensk Form en halv miljon extra för att i ökad grad synliggöra svenskt mode såväl nationellt som internationellt. Ett uppdrag som man totalt saknar kompetens för – något som inte minst bevisas som av vilka modeskapare man valde till sitt event *Design Intelligens; FASHION* på Parsons i New York nyligen: Patouf, Ida Sjöstedt, Jenny Gretteve, Stylein och Altewei.Saome.

Kumlins främsta merit är annars Swedish Style in Tokyo som hon startade 1999 som ambassadörsfru i Japan. Ett slags blandning av utställningar och marknadsföringsevent som är precis lika ytliga som namnet antyder. Här om året gjorde man till exempel en utställning i ett tempel i Kamiyacho som hette *Blond Buddhas*.

Om man jämför cheferna på Arkitekturmuseet, Röhska museet och Svensk Form med motsvarande chefer på svenska konstinstitutioner blir det väldigt tydligt var problemet ligger. Ingen skulle väl anställa en gammal mannekäng, en misslyckad reklamare

med skatteskulder eller en före detta ambassadörsfru som chef för till exempel Moderna Museet.

När det gäller konstinstitutioner är det ju en självklarhet att man måste ha betydligt mer på fötterna. För att bli chef på MoM måste man till exempel ha doktorerat – eftersom museet (precis som Arkitekturmuseet) ska ansvara för forskning. Men även på mindre konstinstitutioner som Liljevalchs krävs ordentliga meriter – konsthallens nuvarande chef Mårten Castenfors har till exempel många års erfarenhet som konstkritiker på Svenska Dagbladet i bagaget.

Det finns naturligtvis en förklaring till att man anställer ytliga tälttanter på våra viktigaste designinstitutioner. Till skillnad från konstvärlden så har designfältet, historiskt sett dominerats av kvinnor – området har därmed betraktats som ett slags mindre värt ”tantsnusk”.

Så sent som i slutet av 1990-talet dominerades till exempel designkritiken av Rebecka Tarschys på Dagens Nyheter och Hedvig Hedqvist på Svenska Dagbladet – två tanter som dessutom var systrar. Ett par år senare insåg dock deras arbetsgivare att de saknade den nödvändiga kompetensen och gjorde sig av med systrarna.

Frågan är bara när regeringen ska inse samma sak. För Lena Rahoult är ju – precis som Hesselbom och Kumlin – bara ett slags lätt uppdaterad tälttant. Hon bär visserligen inte tältklänningar som sina företrädare utan företrädesvis svart, nymodernistisk uniform – men är i grund och botten precis lika ytlig och inkompetent. ■

UR SWEDISH STYLE:S UTSTÄLLNING ”BLOND BUDDHAS” 2009, ILLUSTRATION: DEFYRA

